

Inleiding

Goed onderhoud aan het varend materieel vergroot het plezier en de veiligheid tijdens het gebruik ervan. Daarnaast is het onderhoud aan het eigen materiaal leuk en leerzaam voor de jeugdleden.

Toch brengt dit onderhoud een aantal risico's voor de veiligheid, gezondheid en het milieu met zich mee. In dit informatieblad vind je een aantal praktische tips om deze risico's zoveel mogelijk te beheersen.

1. Wet- en regelgeving

Scouting is een organisatie met-, van- en voor vrijwilligers. Daarom hoeft niet aan alle bepalingen uit de Arbowet te worden voldaan. Dat betekent echter niet dat we van alles vrijgesteld zijn. We hebben in elk geval een zorgplicht naar onze jeugdleden en vrijwilligers.

Voor het werken met gevaarlijke stoffen, zoals (spuit)lak, verdunner, kwastenreiniger, verf afbijt, etc. gelden specifieke regels vanuit (Arbo)wet- en regelgeving. Ook voor vrijwilligers. Zo moeten risico's worden geïnventariseerd in een (beperkte) RI&E en er moet een plan van aanpak zijn hoe er zo veilig mogelijk met deze middelen wordt gewerkt. Ook voor opslag van deze stoffen gelden specifieke regels.

Risico's van de verpakte stoffen die we kopen, zijn vastgelegd in een Veiligheid Informatie Blad (VIB) in zogenaamde H (Hazard)- en P (Precautionary)-zinnen. En staan vermeld op de verpakking middels duidelijk herkenbare symbolen. Veel informatie hierover kun je terugvinden op www.chemischestoffengoedgeregeld.nl. Maar schroom vooral ook niet om bij twijfel of onduidelijkheid informatie in te winnen bij een deskundige. Bijvoorbeeld bij het Kennisnetwerk van Scouting Nederland.

2. Algemeen

Letsel of schade aan gezondheid en/of milieu, door onvoorzichtigheid, is iets dat we sowieso willen voorkomen. Belangrijk is daarbij voor de leiding om te beseffen dat we te maken hebben met jongeren die risico's, door gebrek aan kennis en ervaring, niet altijd volledig kunnen inschatten. Zorg daarom dat je vooraf goed nadent over wat je wilt gaan doen en hoe. Dat je vooraf een zo goed mogelijke inschatting maakt van wat er allemaal mis zou kunnen gaan en hoe je dat kunt voorkomen.

Ga zorgvuldig om met agressieve, vloeibare en/ of vluchtige stoffen als verdunners, kwastenreinigers, afbijtmiddelen, etc. Gebruik deze alleen als het echt noodzakelijk is. Maak handen schoon met garagezeep of, als er met op epoxy gebaseerde tweecomponentenverf is gewerkt, met schoonmaakazijn. Kies bij de aanschaf van coatings voor milieuvriendelijke producten, met een zo laag mogelijk gezondheidsrisico. Oplosmiddelen in de verf zijn vaak schadelijk voor gezondheid en milieu. Informeer vooraf goed wat de eventuele risico's voor gezondheid en milieu zijn en neem waar nodig passende maatregelen.

Goed voorraadbeheer en een goede planning dragen bij aan het beperken van onnodig en milieubelastend afval. Zorg dat er niet te veel voorraad voor het grijpen staat. Hou de voorraad overzichtelijk en pas een 'First-in-first-out' principe toe bij het gebruik van verf. Zorg ervoor dat er niet te veel voorraad is en dat restanten zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Sluit aangebroken verpakkingen goed af en maak kwasten na gebruik schoon. Zo voorkomen we dat er onnodig materiaal moet worden weggegooid. Vanzelfsprekend wordt er niets door het riool gespoeld en worden onbruikbare restanten en lege verpakkingen goed verpakt en op de voor jouw gemeente juiste wijze als afval aangeboden.

Hou de vloer vrij van verfblikken, rollerbakjes, etc. Zorg ook dat de gebruiksvorraad steeds met een goed passend deksel is afgesloten. Wanneer er niet mee gewerkt wordt, worden verf, lak en andere vloeibare gevaarlijke stoffen in een daarvoor geschikte, afgesloten kast bewaard. Deze kast draagt bij aan de brandveiligheid en voorkomt dat schadelijke stoffen in het milieu terecht komen. Dergelijke 'milieu'-kasten zijn 2^e hands vaak al voor een paar honderd euro te koop. Wees voorzichtig met (poets)doeken in de kast. Wanneer deze nog doordrenkt zijn met vloeistoffen, zoals bijvoorbeeld lijnolie of terpentijn, zijn deze brandgevaarlijk en kunnen zelfs gaan 'broeien'. Open vuur, lassen, etc (roken doen we sowieso toch niet?) is verboden binnen een straal van 2 meter rond de kast. Op een paar meter afstand van de kast is een geschikte brandblusser aanwezig met een inhoud van minimaal 6kg. De kast staat uiteraard niet in de vluchtroute naar- of bij nooduitgangen. Op de kast zijn duidelijk zichtbare pictogrammen geplaatst, die de gevaren van de aanwezige stoffen aangeven. Voor meer informatie over het veilig opslaan van gevaarlijke stoffen en de eisen waar de brandvertragende kasten aan moeten voldoen, kun je kijken op <https://publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl/publicaties/PGS15.html>

3. Verwijderen van oude verf en lak

Zorg bij het verwijderen van de oude verf en lak dat er niets in het milieu terecht kan komen. Let hierop bij het afspreken, schuren, krabben, etc. Onderhoud doen we bij voorkeur niet als de boot nog in het water ligt. Vervuiling van oppervlaktewater, bij bijvoorbeeld het schuren van de boot, kan een flinke boete opleveren. Maar ook als de boot op de wal ligt, moeten we zorgen dat het afval opgevangen wordt. Voor het afspreken beschikken veel jachthavens over een speciale installatie. Ga je buiten aan het materiaal werken, zorg dan voor een zeil op de ondergrond, om resten van verf, plamuur, verdunner, etc op te vangen en op de juiste wijze af te voeren. Verfresten en dergelijke moeten apart ingeleverd worden als (klein) chemisch afval.

Schuren veroorzaakt grote hoeveelheden stof dat schadelijk is voor de gezondheid. Dit stof is zeer fijn van structuur, waardoor het diep in de longen kan doordringen en daar na vele jaren nog voor gezondheidsproblemen kan zorgen. Inademing van dit stof moet dan ook zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit kan door gebruik te maken van krabbers in plaats van schuurpapier. Denk dan wel aan het gebruik van een beschermende bril, om te voorkomen dat harde verfschilfers in je ogen kunnen komen. Ook is het gebruik van waterproof schuurmiddelen een goede optie, doordat het stof dan nat wordt en niet meer kan gaan zweven. Mocht je toch droog willen schuren, gebruik dan een schuurmachine met een afzuig mogelijkheid. Werk echter ook weer niet te lang achter elkaar met een schuurmachine, want de trillingen kunnen al na een paar uur voor vervelende blessures zorgen.

Het stralen van geverfde oppervlakken geeft een heel scala aan extra risico's. Dit soort werkzaamheden kan beter over gelaten worden aan een deskundig vakman.

Ondanks alle maatregelen, zal je toch zien dat de ruimte waar gewerkt wordt zich vult met stof. Zichtbaar zwevend stof is een goede indicator dat er ook te veel zeer fijn stof in de ademlucht zit. Zorg daarom voor voldoende stofkapjes met de juiste beschermingsfactor (minimaal P2). En vergeet niet dat deze kapjes voor eenmalig gebruik zijn bedoeld. Werk ook niet te lang achter elkaar door. Geef het zwevende stof de kans om neer te dalen en ruim het dan op. Niet door droog te vegen, want dan dwarrelt het weer op! Gebruik een geschikte stofzuiger en een natte dweil om het stof op te ruimen.

En gebruik bij het krabben, bikken en/ of machinaal schuren van metalen oppervlakken gehoorbescherming. Deze werkzaamheden veroorzaken namelijk al gauw geluid op een schadelijk niveau. In het Informatieblad over geluid en lawaai op www.scouting.nl en op www.oorcheck.nl kun je hier meer informatie over vinden.

4. Aanbrengen van verf of lak

Bij het aanbrengen van verf komen altijd ongezonde dampen vrij. Zorg daarom voor voldoende ventilatie in de ruimte waar gewerkt wordt.

Kies bij voorkeur voor duurzame 2-componenten systemen voor het coaten van het materiaal. Dit is weliswaar duurder dan enkelvoudige verf, maar dat betaalt zich op termijn terug doordat onderhoud minder

frequent hoeft te worden uitgevoerd.. Kies voor onder de waterlijn een goede coating, die meerdere jaren kan blijven zitten. Ook moderne coatings op waterbasis zijn minder belastend voor gezondheid en milieu. Vaak geldt bij de keuze voor een coatingsysteem dat 'goedkoop is duurkoop'.

Zogenaamde 'Anti-fouling' coatings zijn voor gebruik in zoet water niet nodig en belasten het milieu onnodig zwaar. Deze coatings bevatten metalen als koper en zink (biociden) die uiteindelijk in het milieu terecht komen en schadelijk zijn voor planten en dieren. Op <https://www.varendoejesamen.nl/kenniscentrum/artikel/antifouling> kun je daar meer informatie over vinden.

Breng het verfsysteem bij voorkeur aan met een kwast of een roller. Dit zorgt met een beetje oefening voor een mooie strakke en toch dunne coating. Bij het spuiten van verf of lak gaat relatief veel materiaal verloren en ontstaat een nevel van minuscule druppeltjes verf en oplosmiddelen. Deze nevel vormt een gevaar voor de gezondheid. Een disposable stofkapje biedt geen bescherming tegen dampen of spuitnevel! Laat het spuiten daarom bij voorkeur uitvoeren door een vakman. Spuitbussen zijn sowieso slecht voor het milieu!

5. Houtwerk

Houtwerk vraagt extra aandacht bij het onderhoud, omdat dit ongemerkt kan rotten. Vooral bij een mast kan dit voor extra risico's zorgen, omdat deze daardoor kan breken, waarbij het zeiltuig naar beneden komt. Controleer deze daarom minutieus. Zijn er plekken waar de lak verdwenen of beschadigd is, krab of schuur die plekken op en zet het in een paar nieuwe lagen lak. Doe dat periodiek met de hele mast. Check al het houtwerk regelmatig op zwakke/ rotte plekken. Hout waar je een schroevendraaier in kan steken is aan het rotten, ook als het nog niet zwart is. Dan is het tijd om een reparatie uit te voeren of om het te vervangen. Laat mastreparaties uitvoeren door een deskundige en vul rotte plekken niet 'even snel' op met plamuur. Dat geeft geen extra sterkte aan de mast.

6. Polyester en Epoxy met glasvezel

Het veroorzaken van schuurstof is bij glasvezel sterk af te raden. Dit stof wordt gemakkelijk zo klein dat het tot in de kleinste bronchiën van de longen kan doordringen. Daar kan het op lange termijn onherstelbare schade veroorzaken. Glasvezels bestaan voor een belangrijk deel uit kwarts. Kwartsstof is aangemerkt als kankerverwekkend. Wanneer er toch aan polyester gewerkt moet worden is het daarom belangrijk een goede ademwegbescherming te gebruiken (minimaal P3).

Bij het aanbrengen van polyester komen schadelijke dampen van de oplosmiddelen in de kunsthars vrij. Ook daarbij is daarom het gebruik van goede ademwegbescherming met industriële dampfilters noodzakelijk. Het werken aan polyester is een lastige en ongezonde klus. Dit kan daarom beter aan een professional worden over gelaten. In elk geval niet door (jonge) kinderen worden uitgevoerd.

Last Minute Risk Assessment (LMRA)

Al met al is veiligheid een kwestie van samen logisch nadenken. Wees je er echter van bewust dat 'Gezond Boeren Verstand' voor iedereen anders is, op basis van kennis en ervaring. Je weet niet wat je niet weet, maar je kunt wel leren. Informeer vooraf en stel jezelf, voor je begint, kritisch en eerlijk de volgende vragen:

1. Ken ik alle veiligheidsvoorschriften van de locatie en de middelen waarmee ik ga werken?
2. Weet ik precies wat ik ga doen en hoe ik dat moet doen?
3. Kan ik de werkzaamheden veilig uitvoeren?
4. Heb ik de juiste (goedgekeurde) gereedschappen en middelen?
5. Heb en gebruik ik de juiste Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM)?
6. Is mijn werkplek en de omgeving veilig?
7. Weet ik wat ik moet doen als er toch iets misgaat?

Als je een of meerdere van deze vragen met 'Nee' moet beantwoorden:

1. Stop je of start je niet met de werkzaamheden!
2. Waarschuw je de anderen voor de onveilige situatie!
3. Neem je samen met je leiding maatregelen om het probleem op te lossen!

Pas als je daarna alle vragen met 'Ja' kunt beantwoorden, ga je verder met je werkzaamheden.

CONCEPT

[Link om terug te gaan naar de website SN Kennisnet/NTR2020](#)

Ondanks dat Scouting Nederland probeert de infobladen zo up-to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wet- en regelgeving is bepalend. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend.